

Motion till riksdagen
2012/13:N373

av **Gunnar Andrén och Anna Steele (FP)**

Södertälje – forskning och industriell utveckling

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Södertäljes näringspolitiska förutsättningar och särskilda potentialer.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om överväganden beträffande påskyndande av moderniseringen av Södertälje sluss.¹

¹ Yrkande 2 hänvisat till TU.

Fel! Okänt namn på

Motivering

Lås oss börja med att konstatera att riksmötet 2011/12 – liksom en följd av år tidigare – utan motivering avslog våra framställningar om att särskilt stödja Södertälje som centrum för medicinsk forskning och bilteknisk utveckling.

Händelser därefter har dessvärre besannat våra värsta farhågor och anställda vid Scania, numera utlandsägt, och Astra Zeneca, numera utlandsägt, har på skilda sätt fått erfara vad bristen på förutseende och insiktsfull forskningspolitik kan få för följder. Att nu gråta över spilld mjölk batar föga, nu gäller det att med kraft se till att den kvalificerade forsknings-, utvecklings- och tillverkningsstaden Södertälje rustas för en framtid som kan bidra till att Sverige blir ett land där forskning och utveckling ligger i framkanten i världen.

Den mediala bilden av Sveriges största industristad, Södertälje, präglas – låt vara kanske mindre nu än tidigare år – också 2012 av problem, inte av möjligheterna. Det är framför allt gangsterdåd i kombination med invandrar- och flyktingfrågor som gett medialt utrymme. Därtill kommer, för välståndet i stort än viktigare, de stora problem som drabbade Scania 2009 med enormt efterfrågefäll på tunga lastbilar och bussar och det enorma slag som våren 2012 kom då Astra Zeneca meddelade att dess forskningsavdelning läggs ner och cirka 2 000 forskare friställs – samma besked nådde en annan avdelning, belägen i Montreal. Konkurrensen på så skilda marknader som lastbilar, bussar och olika läkemedel är oerhört hård. Den som inte ligger långt fram, kommer att komma långt efter.

Om vi raskt vänder på bilden av Södertälje ser vi emellertid en stad med välståndsbildande krafter av stor betydelse för hela Sveriges välstånd.

Södertälje med sina 88 644 invånare (30 juni 2012) jämfört med 87 685 den 31 december 2011, 87 137 invånare (30 juni 2011) och 85 780 ett år tidigare (30 juni 2010), skiljer sig nämligen från alla andra större svenska kommuner i ett viktigt avseende: De globala och därmed nödvändigtvis stora företagen dominerar arbetsmarknaden – men är samtidigt i minoritet vad gäller arbetsplatser.

De stora industriföretagens framgång i Södertälje är en förutsättning för övrig varu- och tjänsteproduktion. Södertälje har en stor arbetsmarknad, över 43 000 sysselsatta i cirka 4 870 små och därtill ett fåtal stora företag varav två, Scania AB och Astra Zeneca, själva står för 16 000 anställda (Scania 10 500 och Astra Zeneca 5 500 som kring årsskiftet 2012/2013 dock kommer att ha reducerats till cirka 4 500).

De största av dessa – och därmed de till numerären största arbetsplatserna – utgörs inte av kommunen, landstinget eller staten utan av varu- och tjänsteproducerande, exporterande, forskande, framtidsinriktade företag.

Den lokala arbetsmarknaden har cirka 46 500 arbetsplatser i bortåt 6 000 företag, där 87 procent har färre än fem anställda. Likväl dominerar några få kraftigt, så här ser de femton största företagen eller förvaltningarna ut i Södertälje (siffrorna huvudsakligen från 2010):

Fel! Okänt namn på

Scania 10 000
Astra Zeneca 6 000
Södertälje kommun 5 800
Stockholms läns landsting (i Södertälje) 1 400
Foria AB (Saab) 800
Dynamate AB 700
Saab Automobil Powertrain 570
De Laval Sales AB 300
Telge Energi (kommunägt) 300
Scania Parts Logistics 260
Cerealia Foods AB 250
Svenska Volkswagen AB 225
Fläkt Woods AB 210
Telge Bostäder AB (kommunägt) 170

Ser vi till befolkningsutvecklingen kan vi konstatera att Södertälje är en av Sveriges största städer, oaktat att Nykvarn (9 387 invånare den 30 juni 2012 mot 9 322 invånare den 30 juni 2011 och 9 257 motsvarande tidpunkt 2010) vid årsskiftet 1998/99 blev en egen kommun.

Södertälje hade 80 735 invånare vid årsskiftet 2003/04, i dag 8 000 fler. Befolkningsprognosen, som förutsätter fortsatt hög industrialisering inom kommunen, under den kommande tioårsperioden ser ut enligt nedan.

Den faktiska och prognostiserade befolkningsutvecklingen vid utgången av respektive år:

2005 81 455 (31 dec.)
2006 81 791 (31 dec.)
2007 83 642 (31 dec.)
2008 84 172 (31 dec.)
2009 85 270 (31 dec.)
2010 86 246 (31 dec.)
2011 87 861 (31 dec.)
2012 89 000 prognos 31 dec.

Genom kraftiga svängningar i flykting- och anhörigmottagandet är prognoserna mer osäkra för Södertälje än de flesta andra kommuner.

Det mest framgångsrika Södertäljeföretaget på 2000-talet är Scania.

Det kan räkna sitt ursprung till 1891 då Vabis (Vagnfabriksaktiebolaget i Södertelge) kom till. Senare fusionerades företaget med Scania AB i Malmö och hamnade i Saab-Scaniagruppen. I dag är Scania AB ett av Sveriges allra viktigaste företag med produktion av lastfordon och bussar för världsmarknaden. Den 20 september 2012 hade Scaniakoncernen 38 056 anställda varav 10 500 i Södertälje. Företaget har cirka 20 000 återförsäljare världen runt.

För bara något år sedan var antalet anställda i Södertälje drygt 9 000, i dag halvtannat tusen fler. Tillverkning sker – utöver sammansättning – i huvudsak av motorer och växellådor, från Falun har flyttats produktion av axlar, från Sibbhult växellådor och retarder medan produktionen i Oskarshamn av hytter och i Luleå rambalkar och bakaxelbryggor fortsätter.

Fel! Okänt namn på

Scania drabbades hårt av finanskrisen 2008/09. Genom speciella arrangemang, som inneburit kostnads-, arbetstids- och ersättningssänkningar men mycket utbildning, påverkades antalet anställda mindre än befarat. Scania bildade skola i Sverige med syfte att behålla yrkeskunnig personal även när produktionen måste minska. I dag är Scania ett av Sveriges mest framgångsrika företag, lönsamhetsmässigt och teknikmässigt.

Inom fordonsproduktionen är antalet underleverantörer mycket stort. De finns både i och utom Sverige. Närheten till marknaderna spelar på fordonsområdet en roll, det är också mot den bakgrunden man skall se hur sammansättningsfabriker finns överallt från Polen till Brasilien.

Det är av yttersta vikt att värna kunskaps- och utvecklingsbasen för Scania's framtid i Södertälje. I det nya forsknings- och utvecklingscentrum som byggs arbetar i dag 3 000 ingenjörer.

Man kan på ägarsidan konstatera att Scania AB i dag till 87 procent ägs av tyska Volkswagen.

Astras betydelse för Sverige genom åren kan inte överskattas. Det gäller både industriellt och för den enskilde.

Företaget startades 1913 och började 1931 med egen forskningsverksamhet. Sedan 1955 är bolaget noterat på Stockholmsbörsen, sedan 1996 i New York, från 1999 som Astra Zeneca efter samgåendet med USA-företaget Zeneca.

År 1974 startade Astra produktionen vid Gärtunafabriken i Östertälje, och av de många preparat som utvecklats är magmedicinen Losec det varumärkesmässigt mest kända. Sedan 2007 har Astra Zeneca minskat antalet anställda världen över med 21 600 till 61 000 vid årsskiftet 2011/2012. Som mest hade företaget 13 000 i Sverige, varav mer än hälften i Södertälje där mycket stora investeringar i forskning och produktion genomförts under senare år, i storleksordningen 7 miljarder kronor.

Den 2 februari 2012 meddelade företagsledningen att ytterligare 7 300 tjänster skall bort och att forskningsavdelningen i Södertälje läggs ner vid årsskiftet 2012/2013, vilket betyder att cirka 2 000 forskare i Södertälje friställs.

Regeringen tillsatte omgående en forskningssamordnare, Lars Leijonborg, och Södertälje kommun strax därpå en lokal företrädare att hantera Södertälje kommuns intressen, Anitra Steen.

Inför budgetpropositionen 2013 meddelades den 15 september att ett nytt medicinskt forskningscentrum ska skapas i Södertälje med ett initialt kapital om 100 miljoner kronor. Fler åtgärder på forsknings- och sysselsättningssidan planeras, bland annat kommer SP, Sveriges Tekniska Forskningsinstitut med huvudkontor i Borås sedan 1976, på uppdrag av Vinnova, att etablera verksamhet i Södertälje.

Att hitta nya forsknings- och arbetsområden till cirka 2 000 anställda forskare, varav minst 25 procent med akademisk doktorsexamen som merit, kräver emellertid både tid och uppfinningsriktighet – i vetenskap om att Astra Zeneca lagt ner cirka 12 miljarder kronor/år på forskning de senaste åren.

Årligen har Astra Zeneca bidragit med nära 5 procent av det sammantagna exportvärdet från Sverige. Företagets betydelse för sysselsättningen är dock

Fel! Okänt namn på

ringa, Astra Zeneca sysselsätter i Sverige ungefär 4 promille av alla privatanställda inom det privata näringslivet.

Liksom andra läkemedelsföretag befinner sig Astra Zeneca sedan flera år i ett skede där personalbesparingar sker och forskningsprojekt läggs ned. Det har varit fallet särskilt sedan 2007; det speciella är att nedskärningarna under 2012 drabbat även Södertälje, på bekostnad bland annat av satsningar i Boston, USA.

Medicinteknikindustrin är dock en viktig plattform för det svenska välståndet. Därför är det viktigt att ta tillvara forskningskompetens i Södertälje. Medicinteknik skapar jobb och forskning för miljarder och åter miljarder och är dessutom attraktiva arbetsplatser.

Det är i det perspektivet, och vetskapen om vilken betydelse medicin-, fordonstillverkning och -forskning har för svensk välfärd, som förutsättningarna för industrietablering i Södertälje skall ses. Utan fortsatt tillväxt, grundad på framtidsinriktade forsknings- och produktionsförutsättningar i bland annat Södertäljeregionen, kommer, i den mån inte främst produktionsresurser av skilda skäl redan flyttats till andra regioner, Sveriges välfärd att påverkas ytterst negativt, detta utöver vad som redan sker av andra skäl: påfrestningar av både demografiska och andra strukturella orsaker.

Därför måste de i Sverige verksamma produktions- och forskningsföretagens framtida behov av kvalificerade medarbetare, och därmed all service i form av bostäder, skolor, sjukvård och annan infrastruktur i området, tillgodoses.

Det förtjänar också påpekas, vilket också framfördes av Folkpartiet i valrörelsen 2010, att avskrivningsvillkoren för forskning och utveckling måste vara mycket goda.

Det bör enligt vår mening övervägas om inte särskilda villkor skall införas för forskningsintensiva företag som Astra Zeneca och Ericsson – det andra helt forskningsberoende framtidsföretaget i Sverige – eftersom kostnaderna för framtagande av nya produkter är så stora. Intäkterna och i bästa fall vinsterna kommer långt senare. Sanningen är att utan forskning dör både Astra Zeneca och Ericsson i Sverige.

Men det är viktigt att minnas att forskningsintensiva företag behöver en kringmiljö som stimulerar utbyte av erfarenheter och kunskaper mellan skilda men ändå till sin akademiska inriktning likartade verksamheter. I Södertälje syns detta främst på fordonsområdet, där produktion gått hand i hand med marknadsföring och försäljning via in- och utskeppning genom Södertälje Hamn, särskilt anpassad till fordonshandling. En del fordonsammansättningar har redan förlagts till andra länder. Det gäller bussar som av kostnads-skäl flyttats till Polen, medan lastbilar av uttalade marknadsföringsskäl sedan 1956 satts samman i Brasilien.

Det är emellertid viktigt att för framtiden säkra att produktion kan fortsätta i vårt land. Det förutsätter att de personalkostnadsfördelar som finns i andra länder kan vägas mot de konkurrensfördelar på kunskaps-, miljö-, personal-, forsknings- och utvecklingsområdena som vårt land kan erbjuda. Södertälje ligger redan väl till kommunikationsmässigt, med hamn, två Europavägar genom kommunen och i huvudsak väl fungerade tågtrafik.

Fel! Okänt namn på

Den 27 september 2010 påbörjades den länge efterfrågade utbyggnaden av dubbelspår mellan Södertälje centrum och Södertälje Hamn samt tillgänglighetsanpassningen av stationen i Södertälje Hamn. Projektet har nu framskridit så långt att räls har lagts ut och kommer att invigas under 2013. Sträckan Södertälje station–Södertälje Hamn, idag en busslinje, har länge tillhört Sveriges mest trafikerade enspåriga järnvägslinjer. Dubbelspåret kommer att göra Södertälje mer tillgängligt i alla avseenden.

Ytterligare förbättringar måste i framtiden göras vad gäller kommunikationer. Ett varningsmoment skulle utgöras av om fler fjärrtåg passerade Södertälje Syd, belägen på den stora Igelstabron med sin magnifika utsikt över land, stad och vatten, utan att stanna.

Södertälje Hamn utgör inte någon av Sveriges största hamnar. Men dess konkurrenskraft är betydande. Ett nytt tågspår för att ytterligare förbättra logistiken anlades 2008. Närheten till järnvägen för sträckorna Malmö–Stockholm och Göteborg–Stockholm – bara någon minut från hamnen – och likaledes närheten till Europavägarna (E4 och E20) – någon minut också den från hamnen – gör Södertälje till ett intressant logistikcentrum för vissa transporter, främst fordon. Problemen för personfordon i hela världen har slagit hårt mot Södertälje som export- och importhamn för motorfordon. Problemen fordrar framförhållning och utveckling av logistiken.

När Stockholms Hamn AB avvecklar oljehamnen i Stockholms Hamn, kommer sannolikt en stor del av denna hantering att flyttas till Södertälje Hamn, vars närhet till väg och järnväg är en stark konkurrensfördel.

Sjöfartens betydelse för Södertälje har säkert varit stor redan för tusen år sedan då Helgö och Birka längre in i Mälaren blomstrade och sjöfarande med all säkerhet passerade den stad som i dag är. I dag finns såväl Kustbevakningen som sjöräddningen sedan några år etablerade i Södertälje; Sjöfartsverket befinner sig där sedan många år på grund av Södertälje kanal. Slussen i Södertälje måste av flera skäl, bland annat miljö- och säkerhetsskäl, förnyas; kostnaden är beräknad till 700 miljoner kronor. Det är angeläget att byggnationen inte fördröjs och regeringen bör se över vilka finansieringsmöjligheter som kunde öppna sig för ett snabbare genomförande om samma metod som för medverkan av Riksgälden för stora bro- och järnvägsprojekt möjliggörs.

På bostadsområdet är situationen långt mindre gynnsam, och detsamma gäller tillgången till högskoleutbildning. Flyttningen av Telge Campus till Södertörn må ha motiverats utifrån universitetsadministrativa utgångspunkter, men då ort ställts mot ort, lokalisering mot lokalisering, har inte orternas komparativa utbildningsfördelar utnyttjats.

Inte minst mångspråkigheten och den stora företagsamheten i Södertälje talar för att Telge Campus åter kan bli en attraktiv studiemiljö.

På energiområdet samverkar Södertälje via sitt energibolag Telge Energi med Huddinge och Botkyrka om en stor investering i kraftvärmeproduktion som betytt ökad leveranssäkerhet och i bästa fall priskonkurrens på olika energiområden. Den sammantagna energiinvesteringen är betydande.

Södertälje utmärks i dag av stor etnisk mångfald. Det resulterar förvisso stundom i händelser där etniska motsättningar mellan befolkningsgrupper kommer i förgrunden för den mediala rapporteringen.

Fel! Okänt namn på

Det är också grunden till den i huvudsak positiva rapportering som kom före ordföranden i kommunstyrelsen Anders Lago (S) till del då han tidigt under 2008 fick möjlighet att i USA:s kongress redogöra för hur Södertälje hanterar flyktingar och invandrare.

Bakom Lago står i denna fråga alla de stora partierna i Södertälje exklusive Sverige- och Nationaldemokraterna, båda med mandat i Södertälje kommunfullmäktige men utan politiskt inflytande. Enigheten gäller inte minst att ta tillvara alla nya Södertäljebors önskan att bli egenförsörjda och slippa hamna i bidragsberoende.

Det är hedrande för Södertälje att vara en attraktiv boendeort, samtidigt som det inte kan döljas att spänningar av betydande mått skapas både mellan svensk- och utlandsfödda liksom mellan utlandsfödda av olika etnicitet och härkomst.

Att människor med olika språk och härkomst söker sig till varandra är inget konstigt; det gör också svenskar. Se bara på en rekreationsresa till Mallorca – vem föredrar de flesta att umgås med?

Därför är språkkunskaper i svenska, arbete och sociala kontakter vid sidan av den egna grupptillhörigheten nyckeln till en lyckad integration både för den enskilde och för samhället i stort.

Som helhet är den mångfasetterade smältdegel som utmärker Södertälje av största värde: Här samsas inom regionen en lång rad språk, skilda religioner, kulturer och nationella bakgrunder. De skilda värderingar som stammar från dessa bakgrunder kan, om toleransen och förståelsen får överbrygga etnisk misstänksamhet och personlig motvilja, bidra till att minoriteter uppfattas som tillgångar, inte som problem.

Integrationen i Södertälje går genom välkomnande mångfald – i medvetande om att varje invandrad familj, varje mor och far, mer än annat önskar sina barn den bästa av framtider. Det gäller på skolans och den högre utbildningens område, inom yrkes- och privatlivet. Skillnader till trots är vi människor på detta område mycket mer lika än vi kan föreställa oss.

Detta är faktorer som man inte kan lagstifta bort eller förbjuda, och det enda som fungerar är bättre förutsättningar för integration i det svenska samhället via främst arbete och utbildning.

Från Södertälje – över partigränserna – framförs ofta att det inte i längden är rimligt att Södertälje skall påtvingas ett ansvar för nyinflyttade som går långt över vad andra kommuner tar. Svaret på frågan hur långt statens ansvar sträcker sig – och inte minst att få vara bosatt var man vill oavsett försörjningsförmåga – är viktiga delar i synen på framtiden i en kommun som Södertälje: Kan en enda kommun klara nästan vilka påfrestningar som helst?

Under 2008 och 2009 kom nästan alla invandrare eller flyktingar från Irak. Under 2009 och än mer under 2010 och 2011 minskade antalet invandrare från Irak, vilket var välkommet eftersom det har krävts mycket stora insatser från Södertäljes politikere och även andra invånare sida både vad gäller själva mottagandet och att skapa acceptans för denna nya stora befolkningsskoncentration från ett land till trots allt lilla Södertälje.

Ett flyktingmottagande har byggts upp i Södertälje som troligen saknar motstycke i vårt land.

Fel! Okänt namn på

Hur långt sträcker sig statens ansvar? Svaret är ideologiskt i lika hög grad som ekonomiskt. Tolerans kan inte mätas i pengar, uppslagsrikedom kan underlättas av pekuniärt stöd men aldrig ersätta enskildas vilja att förbättra för andra och därmed för sig själva.

Det förhållandet att Södertälje har fått det tvivelaktiga nöjet att se såväl Sverigedemokrater som Nationaldemokrater i stadens kommunfullmäktige vittnar om vikten av att ta kulturella motsättningar på allvar, detta med målet att skapa en god jordmån för demokratiska krafter och starkt motverka partier med rasistiska förtecken och med förslag till lösningar som inte håller i mötet med verkligheten.

Stockholm den 5 oktober 2012

Gunnar Andrén (FP)

Anna Steele (FP)